

Mercan (Munzur) Dağları

DOG008

Çok Acil
Gerileme (-1)

Munzur Dağları © Cüneyt Oğuztüzün

Yüzölçümü : 585044 ha
Boylam : 39,26°D
Enlem : 39,38°K

Yükseklik : 820 m - 3462 m
İl(ler) : Tunceli, Erzincan, Bingöl
İlçe(ler) : Erzincan merkez, Kemah, İliç, Divriği, Pülümür, Ovacık, Kemaliye, Nazımiye, Tunceli merkez, Yayladere, Hozat, Çemişgezek

Koruma Statüleri : Milli park, yaban hayatı geliştirme sahası

- Alanın Tanımı:** ÖDA, Erzincan'ın güneyi ve Tunceli'nin kuzeyini kapsayan ve Bingöl il sınırında son bulan dağ silsilesinin tamamını kapsar. Engibeli arazi yüzünden ulaşım çok sınırlıdır. Erzincan'ın güney illere bağlantısı batıda Fırat Nehri'nin kolu olan Karasu Irmağı'nın ve doğuda Pülümür Çayı'nın açtığı vadiler boyunca ilerleyen karayolları ile sağlanır. Kireçtaşı ve volkanik kayalardan oluşmuş Munzur Dağları 3000 metreyi aşan on ayrı zirvesiyle Doğu Anadolu Bölgesi'nin batı yarısındaki en yüksek noktaları içerir. Alanın güneybatı ucundan doğuya ve kuzeye doğru rakım hızla artar. Akarsuların açtığı vadiler dışında geçit vermeyen dik duvarlar alanın zirvelerine dek devam eder. İnsan etkisinden uzak kalabilmiş bu geniş bölge yüksek rakımlarda moren ve buzul gölleri içerir. Çok farklı bıkri örtüsü türünü aynı anda içeren ÖDA'da; yüksek dağ çayırları, kalıntı sarıçam (*Pinus sylvestris*) toplulukları, kuzeydoğusunda ve güneyinde sık meşe (*Quercus* sp.) ormanları ve sarp kayalıklar bulunur. Zengin yaşam ortamları nedeniyle Munzur Dağları şüphesiz ki ülkemizin en önemli doğal alanlarından birisidir.
- Habitatlar:** Alanın topografik yapısındaki farklılıklar ÖDA'da değişik habitat tiplerinin bulunmasına neden olmuştur. Yüksek irtifadaki bölgeler, yılın büyük kısmında kar altında olduğundan ve/veya yağış aldığından yüksek dağ (alpin) çayırlarına ev sahipliği yapar. Bu bölgedeki sarp kayalıklar ise genelde ağaçsı bitki örtüsünden yoksun olup kendine özgü kaya bitki topluluklarına sahiptir. Daha alçak irtifadaysa çeşitli meşe (*Quercus* sp.) türlerinden oluşmuş bir orman katmanı vardır. Nemli vadi boylarında, içerisinde akçağaç (*Acer* sp.), ceviz (*Juglans* sp.) ve huş (*Betula* sp.) türlerinin de yer aldığı galeri ormanları bulunur. Bunun en güzel örneği Munzur Suyu Vadisi'dir. Ovacık ilçesi yakınlarında bulunan kalıntı sarıçam (*Pinus sylvestris*) toplulukları alanın sahip olduğu zenginliklerden bir diğeridir. Orman dışında kalan geniş alanlarda dağ bözkını bitki örtüsü hakimdir. Bu bölgeler nadir endemik bitkiler açısından büyük önem taşır.
- Türler:** Alan ev sahipliği yaptığı yaklaşık 1500 bitki türüyle, ülkemizin en zengin önemli bitki alanından biridir. Çoğu endemik 109 bitki taksonu ÖDA kriterlerini sağlamaktadır ve bunların 17'si tüm dünyada yalnızca Munzur Dağları'nda bulunmaktadır. Bunlar içinde yer

alan *Cerasus erzincanica* ve *Viola bocquetiana* türlerinin nesli tükenme noktasına gelmiştir.

Bölge 11 kelebek türü açısından uluslararası öneme sahiptir. Küçük yalancı apollo (*Archon apollinaris*), büyük korubeni (*Glauropsyche arion*), çokgözlü poseydon (*Polyommatus poseidon*) ve Bavius (*Pseudophilotes bavius*) bölgedeki önemli kelebek türleri arasında yer almaktadır.

Munzur Dağları'nda üreyen çok sayıda kuş türü bölgesel ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Urkeklik (*Tetraogallus caspius*) ve sakallı akbaba (*Gypaetus barbatus*) alandaki önemli kuş türlerindendir.

ÖDA'nın engibeli yapısı dağkeçisi (*Capra aegagrus*), çengel boynuzlu dağkeçisi (*Rupicapra rupicapra*) ve vaşak (*Lynx lynx*) gibi büyük memeli türlerinin alanda önemli sayılarda barınmasına imkân sağlamıştır. Yünlü yediyur (*Dryomys laniger*) ÖDA'daki en dar yayılışlı ve nadir memeli türüdür.

Alan Kullanımı: Hayvancılık ve kısıtlı olarak tarım ve balıkçılıkla geçinen yerel nüfus yaz aylarında artış gösterir. Büyük kentlere göç nedeniyle ve Keban Barajı yapımı sonrası köylerdeki nüfus kayda değer şekilde azalmıştır. Yer yer ağaç kesimi yapılır.

Tehditler: Alan üzerindeki en ciddi tehdit, bölgedeki çeşitli akarsularda yapımı planlanan bir dizi baraj projesidir. Bu barajlar endemik bitki örtüsüne ve galeri ormanlarına geri dönüşü olmayan zararlar vereceği gibi akarsularda yaşayan doğal balık ve amfibi popülasyonlarını da olumsuz etkileyecektir. Bugüne kadar sadece Mercan Barajı tamamlanmıştır.

Alan çok tercih edilen bir av yeresidir. Özellikle yazın yapılan kaçak avcılık, dağkeçisi gibi memeli ve urkeklik gibi kuş türlerinin azalmasına neden olmaktadır. Ülkemizde çok seyrek bir yayılışa sahip akkuyruklu kartalın (*Haliaeetus albicilla*) büyük olasılıkla alanda üreyen nüfusu yasadışı avcılık sonucu yok olmuştur.

Koruma Çalışmaları: Munzur Çevre Derneği, alandaki baraj projelerini durdurmak için aktif faaliyet göstermektedir.

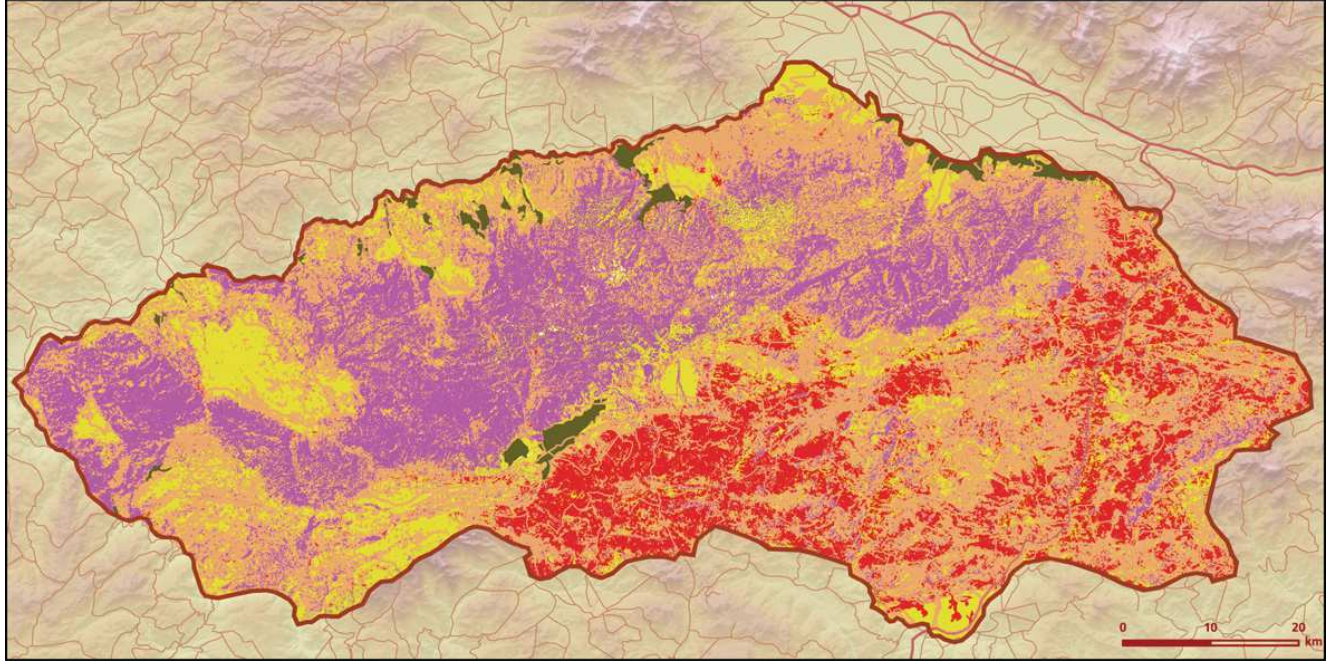
■ Yerel İlgili Sahipleri

Tunceli Valiliği; Bingöl Valiliği; Erzincan Valiliği; Tunceli İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Bingöl İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Erzincan İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Munzur Vadisi Milli Parkı Şefliği; Munzur Çevre Derneği.

■ Barbaros Demirci

Mercan (Munzur) Dağları önemli doğa alanı topografya haritası

Mercan (Munzur) Dağları önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Acantholimon kotschyii</i> ssp. <i>laxispicatum</i>	1	0	—	VU	Var	B1
<i>Achillea sintenisii</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Aethionema munzurensis</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Alchemilla oriturcica</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Allium asperiflorum</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Allium djimilense</i>	1	0	—	LC	Var	A2
<i>Allium tuncelianum</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Alyssum anatolicum</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Arenaria antitaurica</i>	1	0	—	NT	Var	A2

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Astragalus longisubulatus</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Astragalus pennatulus</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Astragalus pulchellus</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Astragalus syringus</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Astragalus uhlwormianus</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Campanula hedgei</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Campanula munzurenensis</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Campanula oligosperma</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Campanula quercetorum</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Campanula yıldırımlii</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Centaurea aucherana</i>	1	1	—	EN	Var	A1, A2
<i>Centaurea psephelloides</i>	1	0	—	DD	Var	A2
<i>Cerasus erzincanica</i>	1	1	—	CR	Var	A1, A2
<i>Chaenorhinum cryptarum</i>	1	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Chrysocamela elliptica</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Colchicum munzurense</i>	1	1	—	EN	Var	A1, A2
<i>Consolida olopetala</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Cousinia intertexta</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Cousinia sintenisii</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Dactylorhiza ilgazica</i>	1	0	—	—	Var	A2
<i>Delphinium anatolicum</i>	1	0	—	—	Var	A2
<i>Ebenus haussknechtii</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Echinophora crysantha</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Eryngium ilex</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Ferulago longistylis</i>	1	1	—	EN	Var	A1, A2
<i>Fritillaria alburyana</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Fritillaria whittallii</i>	1	0	—	VU	Var	A1
<i>Galium angustissimum</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Galium baytopianum</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Galium ceratocarpon</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Galium galiopsis</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Galium lasiocarpum</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Galium runcinatum</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Geranium eginense</i>	1	1	—	EN	Var	A1, A2
<i>Gypsophila bitlisensis</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Gypsophila briquetiana</i>	1	0	—	LC	Var	A2
<i>Haplophyllum cappadocicum</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Hedysarum laxum</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Heldreichia atalayi</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Hesperis breviscapa</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Hyacinthella acutiloba</i>	1	0	—	NT	Var	A2
<i>Hypericum peshmenii</i>	1	1	—	EN	Var	A1, A2
<i>Hypericum scabroides</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Inula fragilis</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Isatis spectabilis</i>	1	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Isatis undulata</i>	1	0	—	EN	Var	A1, A2

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Limoniopsis owerinii</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Minuartia valedictionis</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Neotchihatchewia isatidea</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Nepeta aristata</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Nepeta dirmencii</i>	I	0	—	—	Var	A2
<i>Omphalodes davisiana</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Onosma affine</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Onosma helleri</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Orchis stevenii</i>	0	0	—	VU	Var	A2, B1
<i>Origanum haussknechtii</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Origanum munzurense</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Ornithogalum munzurense</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Paracaryum corymbiforme</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Paronychia arabica ssp. euphratica</i>	I	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Paronychia chionea ssp. kemaliya</i>	I	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Paronychia kurdica ssp. montis-munzur</i>	I	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Phlomis sintenisii</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Plantago euphratica</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Ranunculus munzurenensis</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Ranunculus sintenisii</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Ranunculus unguis-cati</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Rhynchosorys odontophylla</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Rosularia haussknechtii</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Scorzonera aucherana</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Scorzonera inaequiscapa</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Scrophularia erzincanica</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Scrophularia lepidota</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Scrophularia luridiflora</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Scrophularia subaequiloba</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Scutellaria orientalis ssp. sintenisii</i>	I	0	—	VU	Var	B1, B2
<i>Silene oligotricha</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Stachys burgsdorffoides ssp. ladonoides</i>	I	0	—	NT	Var	B2
<i>Stachys inanis</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Stachys munzurdagensis</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Stachys tundjeliensis</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Tanacetum cappadocicum</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Tanacetum eginense</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Tanacetum munzurdaghensis</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Thlaspi bornmuelleri</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
<i>Thymus convolutus</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
<i>Thymus haussknechtii</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Tragopogon fibrosus</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Trigonella rhytidocarpa</i>	I	0	—	NT	Var	A2
<i>Trigonosciadium intermedium</i>	I	0	—	EN	Var	A1, A2
<i>Verbascum allyssifolium</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
<i>Verbascum biscutellifolium</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2

	Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
				K	B		
	<i>Verbascum calycosum</i>	I	0	—	CR	Var	A1, A2
	<i>Verbascum euphraticum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
	<i>Verbascum heterodontum</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
	<i>Verbascum inaequale</i>	I	0	—	VU	Var	A1
	<i>Verbascum leiocarpum</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
	<i>Vicia glareaosa</i>	I	I	—	EN	Var	A1, A2
	<i>Viola bocquetiana</i>	I	I	—	CR	Var	A1, A2
	<i>Viola dichora</i>	I	0	—	VU	Var	A1, A2
	<i>Aquila chrysaetos</i>	0	0	LC	LC	20 Çift (Üreme)	CI
	<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Circetus gallicus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Coracias garrulus</i> - Avrupa	0	0	NT	VU	Var (Üreme)	B1, CI
	<i>Dendrocopos medius</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Emberiza cineracea</i>	0	0	NT	(NT)	Var (2000 Üreme)	CI
	<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Falco peregrinus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Ficedula semitorquata</i>	0	0	NT	LC	100 Çift (Üreme)	CI
	<i>Gypaetus barbatus</i> - Akdeniz ve Anadolu	0	0	LC	VU	Var (Üreme)	CI
	<i>Hieraetus pennatus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	2-3 Çift (Üreme)	CI
	<i>Lanius collurio</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Lanius minor</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Lullula arborea</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Luscinia svecica magna</i>	0	0	LC	(VU)	Var (Üreme)	B1, CI
	<i>Milvus migrans</i> - Avrupa	0	0	LC	VU	15-25 Çift (Üreme)	B1, CI
	<i>Neophron percnopterus</i> - Avrupa	0	0	LC	EN	10-15 Çift (Üreme)	B1, CI
	<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	<i>Tetraogallus caspius</i> - Anadolu ve Kafkasya	0	0	LC	VU	80 Çift (Üreme)	B1, CI
	<i>Capra aegagrus</i>	0	0	VU	—	Var	A1, CI
	<i>Dryomys laniger</i>	I	0	NT	LC	Var	A2, A4, CI
	<i>Dryomys laniger</i> - Munzur Dağları	0	0	NT	LC	Var	B2, CI
	<i>Lutra lutra</i>	0	0	NT	—	Var	CI
	<i>Lynx lynx</i>	0	0	NT	—	Var	CI
	<i>Nannospalax munzuri</i>	I	I	—	—	Var	A2, CI
	<i>Rupicapra rupicapra</i> - Kafkasya	0	0	LC	(VU)	Var	B1, CI
	<i>Salamandra infraimmaculata</i> - Munzur Dağları	0	0	LC	NT	Var	B2, CI
	<i>Salmo trutta macrostigma</i>	0	0	LC	(VU)	Var	B1, CI
	<i>Archon apollinaris</i> - Doğu-Güneydoğu Anadolu	0	0	NT	EN	Var	B1, CI
	<i>Glaucopsyche alcon</i> - Kuzey ve Doğu Anadolu	0	0	NT	VU	Var	B1
	<i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
	<i>Glaucopsyche arion</i> - Kuzey ve Doğu Anadolu	0	0	NT	EN	Var	B1
	<i>Nymphalis xanthomelas</i> - Anadolu	0	0	—	VU	Var	B1
	<i>Parnassius apollo</i>	0	0	VU	VU	Var	A1
	<i>Polyommatus poseidon</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	B1, CI
	<i>Pseudophilotes bavius</i> - Anadolu	0	0	—	EN	Var	B1, CI

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
 <i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	–	VU	Var	BI
<i>Pyrgus cirsii</i>	0	0	VU	VU	Var	AI, CI
<i>Thymelicus acteon</i> - Anadolu	0	0	–	VU	Var	BI

Fritillaria whittallii © Ali İhsan Gökçen